

Vergaderjaar 2016–2017

30 176

Functioneren Koninklijke Marechaussee

Nr. 33

BRIEF VAN DE MINISTER EN STAATSSECRETARIS VAN VEILIGHEID EN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 29 november 2016

Inleiding

Met deze brief informeren wij u mede namens de Minister van Defensie en de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu over de maatregelen die het kabinet neemt omtrent de aanhoudende druk op de Koninklijke Marechaussee (KMar). Daarmee worden met deze brief de toezeggingen gestand gedaan uit de Actieagenda Schiphol, de Algemene Politieke Beschouwingen, mijn antwoorden op de Kamervragen Belhaj van 16 september 2016, de brief «security kosten Schiphol» van 17 november 2016 en voldoe ik aan het verzoek van uw Vaste Kamer Commissie Veiligheid en Justitie van 16 november 2016 om een reactie op het bericht «Marechaussee kan terugkerende jihadist er niet meer uitpikken»¹. Tevens wordt u geïnformeerd over de uitkomsten van de Schengen-evaluaties die hebben plaatsgevonden aan de Nederlandse Schengen-buitengrenzen.

De taken van de Koninklijke Marechaussee (KMar)

De KMar is als politieorganisatie met militaire status verantwoordelijk voor het uitvoeren van verschillende (veiligheids-)taken in binnen- en buitenland. Het betreft onder meer de grenspolitietaken, bewaken en beveiligen van objecten, persoonsbeveiliging, alsmede het handhaven van de openbare orde en veiligheid op onze luchthavens. Ook gaat de KMar illegale immigratie en migratiecriminaliteit in de grensgebieden tegen en voert zij de internationale en militaire politietaken uit. De kracht van de KMar schuilt in de flexibiliteit waarmee de verschillende taken kunnen worden uitgevoerd. Hierdoor kan indien nodig soepel tijdelijk worden gevarieerd in de personele sterkte tussen de verschillende taken, op basis van prioriteiten die worden gesteld door de verschillende gezagen. Ook is de KMar in staat om, in geval van calamiteiten of incidenten, snel op te schalen naar het hogere geweldsspectrum. Snel

¹ RTL Nieuws, 16 november 2016

opschalen wordt mede mogelijk gemaakt door integraliteit in het KMar-takenpakket. Een voorbeeld van deze integraliteit is te vinden op de luchthavens. Daar bestrijken de KMar-taken zowel de strafrechtsketen, de vreemdelingenketen als de openbare orde en veiligheid. Door de integraliteit van haar taken, die worden uitgevoerd in nauwe samenwerking met luchthavenpartners, beschikt de KMar over een goed (criminaliteits-)beeld van de luchthavens en kan snel KMar-personeel worden verplaatst indien daar aanleiding toe is. Voldoende goed opgeleid en getraind personeel is, tezamen met een goede informatiepositie, de sleutel tot duurzaam effectief KMar-optreden.

De capaciteit van de KMar

Naar aanleiding van de veranderende omgeving is de laatste jaren geherprioriteerd op de taakvelden van de KMar, met als gevolg dat de druk op de KMar-organisatie is opgelopen. De druk op de KMar is de laatste jaren fors toegenomen als gevolg van de voortzettende groei van de passagiersaantallen in de luchtvaartsector en de (voorgenomen) uitbreiding van luchthavens, waaronder met name Schiphol, maar ook Eindhoven en Lelystad airport. Ook de terroristische dreiging en de toegenomen migratiedruk hebben geleid tot een intenser beroep op de KMar. Ter illustratie; de KMar vervult een essentiële rol in de aanpak van de hoge instroom van vluchtelingen waar Nederland en de EU mee kampen. De extra inzet in Griekenland middels de *Border Security Teams* is hier een sprekend voorbeeld van.

In het licht van de wereldwijde groei van de luchtvaart en het essentiële belang voor onze economie heeft het kabinet de ambitie uitgesproken om de groeiende vraag te accommoderen om zo de economische groei te stimuleren in Nederland. Daarbij is aangegeven dat dit uiteraard dient te gebeuren binnen de kaders van veiligheid en duurzaamheid. De groei van de luchthavens heeft, naast het economisch belang ook een keerzijde als het gaat om veiligheid. In het huidige debat kan het economisch belang van het groeiende aantal passagiers niet los worden gezien van een grotere aandacht voor de bestrijding van criminaliteit en terrorisme. Het betreft passagiers die vanuit, naar of via Nederland reizen. Gezamenlijk wordt gestreefd naar een veilige doch snelle doorstroom van passagiers en wordt voortdurend naar een juiste balans tussen «mobiliteit» en «veiligheid» gestreefd. Gelet op deze juiste balans is het cruciaal dat de KMar haar luchthaventaken op een goede en verantwoorde wijze kan blijven uitvoeren, met voldoende (gekwalificeerd) personeel.

Schengenevaluatie buitengrenzen

Deze druk op de KMar en de consequenties daarvan zijn ook zichtbaar geworden in de Schengenevaluatie die de Europese Commissie samen met lidstaten in september 2015 in Nederland heeft uitgevoerd. Deze evaluatie van de buitengrenzen vond plaats conform het reguliere jaarprogramma van de Europese Commissie. Mede door evaluatiebezoeken hebben experts van de Commissie en uit de andere Schengen lidstaten beoordeeld in hoeverre Nederland voldoet aan het Schengen-acquis. Op basis van de evaluatie zijn, conform verordening 1053/2013, op 11 november aanbevelingen vastgesteld door de Raad. Deze aanbevelingen zijn op 17 november 2016 door de Raad aan uw Kamer verzonden.

Uit de Raadsaanbevelingen is op te maken dat de Nederlandse grensbewaking een aantal «good practices» bevat, zoals de periodieke zelfevaluaties die de KMar uitvoert in de grensdoorlaatposten en de multidisciplinaire rechteamts om grensoverschrijdend criminaliteit op te sporen op de luchthavens. Ook zijn met de aanbevelingen punten geïdentificeerd

waarop Nederland maatregelen moet nemen, zodat het beter invulling kan geven aan het Schengen-acquis. Belangrijke aanbevelingen hebben direct dan wel indirect betrekking op de toegenomen druk op de KMar. Zo wordt Nederland opgeroepen om de hoeveelheid KMar-personeel bij de doorlaatposten op de lucht- en met name de maritieme grensdoorlaatposten te vergroten zodat alle controles volledig conform de Schengen-grenscodes uitgevoerd worden. Tevens wordt Nederland aanbevolen om de training en het kennisniveau van de grenswachters te verbeteren. Het kabinet heeft naar aanleiding van de evaluatie maatregelen genomen. Zo is sinds de evaluatie in 2015 ondersteuning op de maritieme doorlaatposten gerealiseerd vanuit naburige KMar-brigades en door steunverlening van andere krijgsmachtonderdelen. Tevens heeft de KMar al maatregelen genomen, of in gang gezet, die tegemoet komen aan een deel van de aanbevelingen op het gebied van infrastructuur en materieel. Nederland zal conform de verordening in de komende maanden een actieplan opstellen om alle aanbevelingen uit te voeren. Hierin zullen zowel korte termijn als lange termijn maatregelen opgenomen worden. Investing in de KMar-capaciteit zal hier een onderdeel van zijn.

De KMar capaciteit onder druk

De grenzen van de flexibiliteit en het opschalingsvermogen van de organisatie zijn bereikt. Verdere herprioritering op korte termijn op de taakvelden van de KMar is niet meer mogelijk zonder dat de prestaties verder onder het door het gezag gewenste niveau zakken. De toegenomen werkdruk heeft ook consequenties voor de training en (het bijhouden van) het kennisniveau van het KMar-personeel. Door de toegenomen werkdruk wordt ingeboet op de flexibiliteit en het opschalingsvermogen van de KMar. Het kabinet heeft daarom op korte termijn de volgende maatregelen getroffen.

Maatregelen voor de korte en langere termijn

In februari 2015 is de KMar, in het kader van «Versterking van de veiligheidsketen» (Kamerstuk 29 754, nr. 302) uitgebreid met zes pelotons ten behoeve van de beveiliging van objecten, de Hoog Risico Beveiligingspelotons. Deze capaciteitsuitbreiding is specifiek bedoeld voor deze nieuwe taak en heeft daarom niet bijgedragen aan uitbreiding van de capaciteit van de organisatie voor de andere taken die de KMar uitvoert. De oprichting van de pelotons verloopt conform planning. Het zesde en daarmee laatste geplande peloton is in januari 2017 gereed.

Maatregelen korte termijn

Er zijn verschillende creatieve oplossingen in ontwikkeling om, met name op piekmomenten, voldoende KMar-capaciteit aan de grens beschikbaar te hebben:

- De KMar is een pilot gestart die moet leiden tot oprichting van een reservistenpool die kan worden ingezet op piekmomenten;
- Afgelopen zomer is een start gemaakt met (daar waar mogelijk) de inzet van ander overheidspersoneel in het kader van «van werk-naar-werk». We zijn voornemens hiermee door te gaan, onder andere middels de inzet van DJI-personeel in verschillende taakvelden;
- Ook de private sector draagt een steentje bij, Schiphol heeft met steun van de overheid zogenaamde «floorwalkers» ingezet die reizigers begeleiden van de passagiersstroom naar de e-gates.

Aanvullend zal het kabinet ter ondersteuning verder investeren in e-gates (automatische grenspassages) op de luchthaven Schiphol, net als het

kabinet Rutte 1 eerder heeft gedaan. De ervaringen zijn positief, uit evaluaties blijkt dat de productiviteit van de KMar-medewerkers door deze technische ondersteuning is verhoogd. De investering in software wordt gedaan uit de middelen voor 2017 die nu nog op de Aanvullende Post bij Financiën staan voor grens- en vreemdelingtoezicht. Er zullen nog 30 e-gates worden geplaatst. Door de inzet van e-gates wordt een belangrijk deel van het grenscontroleproces geautomatiseerd, en kan de capaciteit van de KMar slimmer en flexibeler worden ingezet (op basis van actuele informatie, daar waar dat het hardst nodig is). Ter vergelijking: in 2015 zijn 3 miljoen passagiers de grens gepasseerd via de e-gates, in 2016 is dat naar verwachting al 6 miljoen. Overwogen wordt of deze e-gates ook op andere plekken, zoals bij regionale luchthavens en maritieme havens, kunnen worden ingezet. Daarnaast wordt gekeken naar mogelijkheden om de passagiersdoelgroepen die gebruik maken van automatische grenspassages uit te breiden. Tot voor kort maakten enkel EU- / EER-burgers gebruik van deze e-gates, maar inmiddels kunnen bepaalde categorieën derdelanders ook gebruik maken van deze e-gates. Tot slot zal in 2017 verder worden geïnvesteerd om de werking van de e-gates op de luchthaven Schiphol te optimaliseren.

Het kabinet zal ook investeren, uit de middelen op de aanvullende post voor grens- en vreemdelingtoezicht, in andere vormen van technologische ondersteuning van de KMar. Productiviteit en kwaliteit van de controles nemen toe door investeringen in de ondersteunende systemen, zoals het systeem dat de paspoorten uitleest en de databases bevraagt. De implementatie van nieuwe technologie vraagt echter de nodige tijd om betrouwbaar te worden ingezet.

Daarnaast heeft het kabinet incidenteel geld vrijgemaakt (17 mln waarvan voor 2017 € 10 mln uit de middelen op de aanvullende post voor grens- en vreemdelingtoezicht en € 7 mln van de begroting van Defensie), waarmee wordt geïnvesteerd in de KMar-capaciteit. De KMar kan hiermee, voor de zomer van 2017 tijdelijk extra personeel werven ten behoeve van de grensbewaking op de luchthavens, met name op Schiphol. Het betreft 135 extra vte voor 2017. Hiermee wordt de ontstane behoefte gedeeltelijk en tijdelijk ingevuld.

Langere termijn

Voorgaande maatregelen hebben tot doel de KMar dusdanig toe te rusten dat in 2017 de werkzaamheden ten aanzien van de grensbewaking op verantwoorde wijze uitgevoerd worden.

De verwachte doorzetting van de stijging van het aantal passagiers is een belangrijke factor voor de ontwikkeling van de capaciteitsbehoefte van de KMar. Daarnaast zijn er ontwikkelingen aangaande (aanscherping van) Europese wetgeving. Deze ontwikkelingen hebben gevolgen voor de (intensiteit van) de taakuitvoering van de KMar. Tegelijkertijd verwacht het kabinet dat de trend van steeds toenemende capaciteitsbehoefte op de langere termijn geremd zal worden als gevolg van toenemende technologische ontwikkelingen, zoals de doorontwikkeling van e-gates. Randvoorwaarde hierbij is dat dergelijke technologische oplossingen stabiel functioneren en dat de wetgeving dusdanig is dat de technologische mogelijkheden ook ten volle benut mogen worden. Ook ontwikkelingen zoals Smart Borders, ETIAS en visumliberalisatie hebben mogelijk impact op de benodigde KMar inzet.

De capaciteitsbehoefte voor de langere termijn zal worden betrokken bij de voorbereidingen van de begroting voor 2018.

De Minister van Veiligheid en Justitie,
G.A. van der Steur

De Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie,
K.H.D.M. Dijkhoff